

WERKEN MET DE THESAURUS IN ATLANTIS

Versie 3 december 2024

In dit document vind je een:

1. Stappenplan
2. Toelichting over de velden die gekoppeld zijn aan een thesaurus en hoe je thesaurustermen kunt opslaan in Atlantis.

1. STAPPENPLAN

Maak in twee stappen gebruik van de thesaurus in Atlantis:

1. Zoek de gewenste thesaurusterm op in het Termennetwerk
 - Voor welk veld zoek je een thesaurusterm? Check in de toelichting of dat veld is gekoppeld aan één of meerdere thesauri.
 - Open het Termennetwerk via <https://termennetwerk.netwerkdigitaalerfgoed.nl/>
 - Klik de gewenste thesauri aan en vul een zoekterm in.
 - Uit de resultaten kies je een term. Houd de term en de specifieke thesaurus bij de hand.
2. Kies de thesaurusterm in Atlantis
 - Ga naar de objectregistratie in Atlantis en typ in het betreffende veld de gewenste term in.
 - Kies de term met de juiste thesaurus erachter (tussen haken).

De thesaurusterm is nu opgeslagen bij het specifieke veld.

In de Toelichting over thesauri in Atlantis vind je meer informatie over werken met thesauri in Atlantis. Handig om deze erbij te houden!

Kom je er niet uit? Stuur dan een mailtje naar erfgoedplatform@dezb.nl.

Veel succes!

2. TOELICHTING

Aan een aantal velden in Atlantis is een externe thesaurus gekoppeld. In deze toelichting leggen we uit wat een thesaurus is en hoe je hiervan gebruikmaakt in Atlantis.

Wat is een thesaurus?

- Een thesaurus is een lijst met gecontroleerde trefwoorden, opgesteld door deskundigen;
- Thesauri zijn vaak thematisch opgezet, bijvoorbeeld voor kunst en architectuur, archeologie, koloniaal erfgoed et cetera;
- Sommige thesauri zijn internationaal in gebruik, andere met name in Nederland;
- De trefwoorden beschrijven de inhoud en kenmerken van concepten;
- De concepten zijn ingedeeld in een hiërarchie, dus van algemeen naar specifiek;
- Van ieder concept zijn ook de gerelateerde termen en synoniemen beschreven.

Thesauri zijn doorzoekbaar via het Termennetwerk:

<https://termennetwerk.netwerkdigitaalerfgoed.nl/>. Iedere term wordt toegelicht en je ziet ook bredere en nauwere (specifiekere) termen.

Waarom thesaurustermen gebruiken?

Een thesaurusterm is meer dan een simpel trefwoord:

- Met het gebruik van gedefinieerde termen uit een thesaurus kun je op gestandaardiseerde manier objecten beschrijven. Het is immers duidelijk wat het object voorstelt als je een gecontroleerde term gebruik die iedereen kan opzoeken in een thesaurus.
- Eenduidig beschrijven verbetert ook de vindbaarheid van objecten. Zoek je op een platform zoals Collectie Nederland op een bepaalde thesaurusterm, dan vind je alle objecten met die term, en ook alle objecten met een aanverwante term. Zo is 'schilderingen' een alternatief label voor 'schilderstukken'. Zoek je op één van de twee thesaurustermen, dan komt het andere object ook tevoorschijn.
- Het mooie van thesaurustermen is dat het gaat om concepten. Ieder concept kun je weergeven in verschillende talen. Neem het concept 'stoelen' als voorbeeld. Dit betekent hetzelfde als 'chairs' of 'chaises', alleen is het concept weergegeven in een andere taal.
- Aan iedere thesaurusterm is een link gekoppeld, de zogenaamde uri (uniform resource identifier). Deze link verwijst ondubbelzinnig naar één concept. Zo zullen chaises, chairs en stoelen dezelfde uri hebben want ze verwijzen naar hetzelfde concept. Het gebruik van thesaurustermen helpt dus om eenduidig te beschrijven, nationaal en internationaal.

Aan welke velden is een externe thesaurus gekoppeld?

AAT: Arts and Architecture Thesaurus

ABR: Archeologisch Basis Register

CHT: Cultuurhistorische thesaurus

NTA: Nederlandse Thesaurus van Auteursnamen

RKD: Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis

Veldnaam	Gekoppelde thesauri
Objectnaam	AAT, ABR, CHT
Vervaardigingen	
- Periode	AAT Stijlen & Periodes, CHT Stijlen & Periodes
- Plaats	Geonames, Wikidata: plaatsen in Nederland en België
- Vervaardiger	RKDartists, Wikidata: personen, NTA
Verwerving (plaats)	Geonames, Wikidata: plaatsen in Nederland en België
Techniek	AAT Processen & Technieken
Materiaal	AAT Materialen, CHT Materialen
Voorstelling	
- Concept	AAT, CHT, WO2-thesaurus
- Persoon	Wikidata: personen, WO2-thesaurus
Geassocieerd	
- Onderwerp	AAT, CHT, WO2-thesaurus
- Plaats	Geonames, Wikidata: plaatsen in Nederland en België

Tips:

- Kies bij bovenstaande velden voor thesaurustermen.
- Houd het Termennetwerk open om termen te zoeken, de toelichting te bekijken en bredere en specifiekere termen te zien. De toelichting per term zie je namelijk niet als je een term zoekt in Atlantis. Het Termennetwerk vind je via de volgende link:
<https://termennetwerk.netwerkdigitaalerfgoed.nl/>
- Kies bij voorkeur zo specifiek mogelijke termen.

NB:

Aan het veld Objectcategorie is geen externe thesaurus gekoppeld, omdat de meeste deelnemers eigen categorieën gebruiken. Je kunt uiteraard het Termennetwerk wel als inspiratiebron gebruiken om objectcategorieën voor je collectie te bepalen.

Hoe werkt het in Atlantis?

In Atlantis zijn een aantal velden gekoppeld aan een externe thesaurus. Wanneer je in zo'n veld gaat typen, zie je een lijst trefwoorden tevoorschijn komen met daarachter tussen () de thesaurus waaruit de term komt. Hieronder zie je 'AAT' en 'CHT' wat resp. betekent: Arts and Architecture Thesaurus en Cultuurhistorische Thesaurus.

Naam

vaatwerk

- <vaatwerk voor het opdienen en consumeren van voedsel> (AAT)
- borden (vaatwerk) (CHT)
- kraters (vaatwerk) (CHT)
- medisch vaatwerk (CHT)
- ritueel vaatwerk (AAT)
- vaatwerk (houders) (AAT)
- vaatwerk (tafelgerei) (AAT)

Klik op een term die past bij het object dat je beschrijft. In het invoerveld zie je de term verschijnen, de z.g.n. verbatimwaarde (letterlijke waarde). De afkorting van de thesaurus waaruit het trefwoord komt, staat ook in het invoerveld.

Naam

medisch vaatwerk (CHT)

medisch vaatwerk (CHT)

De waarde in het invoerveld kun je aanpassen. We raden aan om dat **niet** te doen, zodat we op het erfgoedplatform op een gestandaardiseerde manier objecten kunnen beschrijven.

De groene term onder het invoerveld is de gekoppelde thesaurusterm. Als je daarop klikt, zie je een venstertje verschijnen met uitleg, de bredere en nauwere termen. Klik je op 'Open Details' dan kom je bij de bron uit waar je meer informatie vindt over het concept.

koper

Preferred label: koper

Alternative label: roodkoper

Sluit Open Details

Per thesaurus verschilt het hoeveel suggesties je krijgt. Sommige thesauri geven veel suggesties. Het lijkt of je allerlei suggesties krijgt die niets met het ingevulde trefwoord te maken hebben. Goed om te weten:

- In de suggesties komt het ingevulde woord terug. Zoek je bijvoorbeeld op 'tin', dan komt o.a. 'contactinsecticide' tevoorschijn omdat daar het woord 'tin' in voorkomt.
- De suggesties die je krijgt, zijn aanverwant aan het ingevulde trefwoord en worden alfabetisch weergegeven. Zie hieronder een voorbeeld van 'kruik'.

Objectnaam
kruik
baardmankruiken (CHT)
beddenkruiken (CHT)
dodenkruiken (CHT)
doodskisten in de vorm van een kruik (AAT)
jeneverkruiken (CHT)
kruikabels (CHT)
kruiken (AAT)
kruiken (CHT)

Krijg je weinig of geen suggesties, typ dan een * achter de term. Je ziet dan meer trefwoorden verschijnen.